KÉSZÜLT ÉS MEGJELENT VESZPRÉM MEGYE TANÁCSÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL

MÉSZÁROSNÉ VARGA MÁRIA
VEZETÉSÉVEL
GYŰJTÖTTÉK
A VESZPRÉM MEGYEI PEDAGÓGUSOK ÉS MÁS ÖNKÉNTES MUNKATÁRSAK

A MUTATÓT ÖSSZEÁLLÍTOTTA
MÉSZÁROSNÉ VARGA MÁRIA

A RAJZOKAT KÉSZÍTETTE
PELLER GABRIELLA

MŰSZAKI SZERKESZTŐ
BALLA TIBORNÉ

ISSN 0133–218 X
félvászonkötés ISBN 963 7501 44
kartonkötés ISBN 963 7501 45

Szedte a Nyomdaipari Fényszedő Üzem (818733/08)
Készült a Sylvester János Nyomdában, Szombathelyen 1982/4596
Felelős vezető: Hanuszek Béla igazgató

VESZPRÉM MEGYE FÖLDRAJZI NEVEI

I. A TAPOLCAI JÁRÁS

TUDOMÁNYOS IRÁNYÍTÓ
ÖRDÖG FERENC

KÖZZÉTETTE

GAÁL SÁNDORNÉ LAKOSSY JUDIT
KIRÁLY LAJOS
MÉSZÁROSNÉ VARGA MÁRIA
TASSYNÉ SZELESTEY IBOLYA

SZERKESZTETTE

BALOGH LAJOS és ÖRDÖG FERENC

KIADJA A MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
BUDAPEST 1982

AZ ANYAGOT GYŰJTÖTTÉK

Antal Attiláné 7
Balogh Imre 26
Baráth Katalin 42
Benke László 31, 46
Botos János 36
Brazsil József 25
Farkas László 48
Forgács Sándorné 8
Gaál Sándorné Lakossy Judit 10, 12, 13, 20, 27
Gróf Margit 33
Gyarmati Károly 14
Hegyi Lajos 23
Illés Károly 50
Illés Mária 34
Jáger Ferenc 22
Józsa Lajos 21
Kárpáti István 15
Kissné Németh Ibolya 2
Kövesi József 47
Májusi Mihály 52
Mészárosné Varga Mária 1, 3, 6, 11, 17, 24, 35, 36, 45, 49, 51
Mózner Iván 16
Nagy Miklós 51
Oláh Ferenc 11
Dr. Pákay Zsolt 44, 49
Parapatics Istvánné 38
ifj. Scher János 19
Sebestyén Ferenc 9
Stiglic László 43
Süle Sándor 28, 30, 32, 37, 40
Szabó Jánosné 4, 5
Szabó Judit 35
Szalai Lajosné 39
Szarka Lajos 41
Szita Gyula 6
Taál Géza 20
Tassyné Szelestey Ibolya 29
Tóth Joachim 18
Vasvári László 45
Villányi Károly 52

A KÖZZÉTEVŐK

1—9: Mészárosné Varga Mária
10: Gaál Sándorné
11: Mészárosné Varga Mária
12—13: Gaál Sándorné
14—15: Király Lajos
16—18: Mészárosné Varga Mária
19: Király Lajos
20—21: Gaál Sándorné
22—23: Király Lajos
24—25: Mészárosné Varga Mária
26: Király Lajos
27: Gaál Sándorné
28: Király Lajos
29: Tassyné Szelestey Ibolya
30—32: Király Lajos
33: Gaál Sándorné
34: Mészárosné Varga Mária
35: Gaál Sándorné
36: Mészárosné Varga Mária
37: Király Lajos
38: Mészárosné Varga Mária
39: Tassyné Szelestey Ibolya
40: Király Lajos
41: Mészárosné Varga Mária
42: Gaál Sándorné
43: Tassyné Szelestey Ibolya
44—45: Mészárosné Varga Mária
46: Király Lajos
47: Mészárosné Varga Mária
48: Gaál Sándorné
49: Mészárosné Varga Mária
50: Gaál Sándorné
51: Mészárosné Varga Mária
52: Tassyné Szelestey Ibolya

ELŐSZÓ

A felszabadulás után kibontakozott és társadalmi-politikai tényezővé vált honismereti mozgalom Veszprém megyében is évről évre egyre színvonalasabb tanulmányokkal segíti múltunk megismerését és a jelen emberének a tudatformálását. E mozgalom Veszprém megyei fóruma, a hetedik évfolyamába lépő „Veszprém megyei honismereti tanulmányok" nemcsak a megyén belül, de országosan is méltán vált ki elismerést a különböző tudományos körökben — elsősorban színvonalas helytörténeti és munkásmozgalom-történeti közleményeivel.

Tapolca város, valamint a tapolcai járás párt- és állami vezetése 1976-ban határozta el, hogy széles körű társadalmi összefogással, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének a tudományos irányításával összegyűjteti a járás történeti és mai földrajzi neveit, hogy az egybegyűlt névkincs fontos forrásul szolgáljon majd a település- és művelődéstörténet, a gazdaság- és a nyelvtörténet és még számos más tudomány műveléséhez. Mindamellett azt is világosan láttuk és látjuk, hogy társadalmunk felgyorsult fejlődésével, a nagyüzemi gazdálkodás szinte teljes mértékű gépesítésével, különösen pedig mezőgazdasági termelőszövetkezeteink mind gyakoribb összevonásával eltűnnek a funkciójukat vesztett dűlők, dűlőrészek, kisebb vizek stb. nevei, amelyek között nem egy olyan is van, amely a nyelvi értéken túlmenően történeti értéket is hordoz mint volt középkori településnév.

Nagy örömünkre szolgált, hogy ebben a leletmentő munkában az országos szervek — az MTA Nyelvtudományi Intézete, a MÉM Országos Földügyi és Térképészeti Hivatala, a Hazafias Népfront honismereti bizottsága, a Magyar Nyelvtudományi Társaság — mellett a megyei levéltár, a megyei földhivatal, a megyei múzeumi szervezet is messzemenően támogatta ezt a munkát. Az intézményi gondozást pedig a tapolcai Batsányi János Művelődési Központ vállalta magára, és ami külön kiemelendő, példásan oldotta meg ezt a számukra szokatlan és nem könnyű feladatot.

Ámde a megyei, illetőleg a városi-járási vezetés hiába fáradozott volna egy ilyen jellegű tudományos feladat tető alá hozásán, ha nem lettek volna olyan lelkes és hozzáértő végrehajtói a munkának, mint amilyenek ebben a járásban voltak. Közülük név szerint Mészárosné Varga Máriát említem meg csupán, aki fáradhatatlanul, munkája közben önmagát is állandóan továbbképezve végezte a gyűjtés szervezését és helyi vezetését. Munkatársai, a gyűjtők és az ellenőrzést végző közzétevők, sorra járták a falvakat, azok határát, és jegyezték le a neveket, valamint a hozzájuk fűződő népi magyarázatokat és tárgyi közléseket.

Most, amikor e kötetet útjára bocsátjuk, megköszönöm az adatközlőknek, a gyűjtőknek, a közzétevőknek, a munkálatok irányítóinak az önzetlen munkáját. De meg-

köszönöm mindazoknak az országos szerveknek is a támogatását, amelyek előmozdították e gazdag anyag megmentését. Bízunk benne, hogy az elkövetkezendő években is hasonló módon segítik majd ezt a tudományos vállalkozást, hisz mire e kötet napvilágot lát, elkezdődik a gyűjtés az ajkai és a veszprémi járásban, a pápai kötet névanyaga pedig kiadásra készen áll.

Kelt Veszprémben, 1981 tavaszán.

SZÁSZ ANDRÁS
a Veszprém megyei Tanács
elnökhelyettese

BEVEZETÉS

1. A gyűjtés története

A tapolcai járásban 1976 májusában kezdtük meg az előkészítését, s ugyanez év október 15-én indítottuk el a gyűjtést Ördög Ferenc szakmai útmutatásai szerint. Mindössze három hónap alatt két község kivételével befejeztük a munkát, csak néhány helyen volt szükség kiegészítő gyűjtésre. (Ezt az ellenőrzők végezték el.) Gyűjtőink főleg pedagógusok voltak, de nem kis számban vettek részt e munkában egyéb foglalkozásúak is. A szervezésben nemcsak a helyi tanácsokra támaszkodtunk, hanem a Járási Hivatal Művelődésügyi Osztályára is. Dr. Kovács László népművelési és Illés Mária tanulmányi felügyelőtől igen hasznos segítséget kaptunk.

A gyűjtés ellenőrzése, az írásbeli (történeti nevek) összegyűjtése viszont a sajátos helyzet miatt (l. később) sok időt vett igénybe. Közben ellenőrző-közzétevő személyekről is gondoskodnunk kellett, hiszen az MTA Nyelvtudományi Intézetének munkatársai a földrajzinév-gyűjtés országos méretűvé való növekedése miatt erre a feladatra már nem vállalkozhattak. Örömmel vettük a Somogy megyei gyűjtés és közzététel egyik munkatársának, Király Lajosnak vállalását, Mészárosné Varga Mária könyvtáros, majd két magyar szakos kolléganő részvételét e munkában, akik már korábban végeztek földrajzinév-gyűjtést. Az ellenőrzést 1978-ban kezdtük el, majd a kéziratkészítés nehéz munkája következett. Vállalásunkat csak úgy tudtuk teljesíteni, hogy minden esetben segítőkész társadalmi támogatásra találtunk. Köszönettel tartozunk mindazoknak, akiket ez megillet.

2. Az írásbeli (ún. történeti) anyag

Kötetünkbe — a Somogy megyei példát követve — bedolgoztuk Pesty Frigyes névgyűjteményét, az első és a jelenlegi kataszteri térképek névanyagát, továbbá az első kataszteri térkép vázlatának névanyagát, valamint Jankó Jánosnak 1902-ben megjelent balatonfelvidéki földrajzinév-gyűjtését. Nem akarjuk megismételni a forrásokkal kapcsolatosan mindazt, amit a Somogy megyei kötet tartalmaz, csupán saját területünket érintően közlünk néhány észrevételt. A tapolcai járás területe 1950-ig Zala megyéhez tartozott. Emiatt, valamint a közigazgatási egységek átszervezése, összevonása, a levéltárak térképállományának meglehetős rendezetlensége miatt sok nehézség adódott az írásbeli nevek összegyűjtése során.

a) A Pesty-féle névanyag

A járás területének Pesty-névanyagát Rozs András, a Veszprém megyei Levéltár munkatársa írta le. Az adattárban nemcsak a neveket, hanem gyakran a névhez tartozó magyarázatokat is közöljük. Meglehetősen sok községből semmilyen Pesty-anyag nincsen, ilyen esetben a szögletes zárójelen belül a P. nevek hiánya utal erre a tényre.

b) A Croquis névanyaga

Az első kataszteri felmérést megelőző vázlat a színes birtokvázlat mellékleteként levéltárban vagy a községi tanácson található. Területünkön ugyancsak hiányos e C-vel jelzett forrásanyag, s az időközben történt közigazgatási változások miatt egy részük ma már ott sem lelhető fel, ahol annak idején megtaláltuk őket. A C. keletkezésének évszáma legtöbb esetben nincs is feltüntetve.

c) A kataszteri térképek

A K_1-gyel jelzett és az 1850-es évek közepén készült első kataszteri térképek névanyagát — Somogy megyétől eltérően — elválasztottuk a croquis-k anyagától, nem utolsósorban ez utóbbiak hiányossága, valamint a lelőhely, sőt a névanyag különbözősége miatt. A K_1. nevek általunk történt kiírása megelőzte az OL mikrofilmezését. illetőleg vele részben egybeesett. Így a K_1. neveket nem kevesebb, mint nyolc intézményben gyűjtöttük össze, egy intézménynek számítva a községi tanácsokat is. A K_2-vel jelzett kataszteri térképeket területünkön az 1920-as években kezdték el készíteni, és az 1960-as években zárult le ez a folyamat. (Néhány balatonfelvidéki településről felújítást készítettek az 1960-as években.) E térképek névanyagát a Megyei Földhivatalban másoltuk le. Nemcsak az intézmény vezetőjének, Ballok Bertalannak, de az adattár dolgozóinak — Lelkes Józsefnének és Dely Lászlónénak — is külön köszönettel tartozunk azért a kötelességen túlmenő szíves segítségért, amelyet a K_1. és K_2. térképek névanyagának megszerzéséhez nyújtottak. A C., K_1., K_2. térképekkel kapcsolatosan elmondottak indokolják azt, hogy az eddigi gyakorlattól eltérően az egyes településeknél nem tüntettük fel e források lelőhelyét. Az OL mikrofilmezési akcióját is figyelembe véve helyesebbnek tartottuk, ha mellékletben közöljük e forrásanyagok lelőhelyét.

d) A Jankó-féle névanyag

Jankó János 1902-ben A Balaton-melléki lakosság néprajza című munkájában közzétette az e területen végzett földrajzinév-gyűjtését is. Kötetünkbe beépítettük mind a belterület, mind a külterület névanyagát. A C., K_1., K_2., valamint a J. nevek kigyűjtését Mészárosné Varga Mária végezte el.

e) Egyéb írásbeli névanyag

Megjegyezzük, hogy az ellenőrzés során felhasználtunk egyéb írásbeli forrásokat is emlékezetébresztő funkcióban. Így elsősorban a Magyarország régészeti topográfiája 1—3. kötetének ide vonatkozó adatait, Reöthy Ferenc A Balaton halászóhelyei, valamint Dr. Nagy Jenő Tapolca földrajzi nevei című munkáját és Dr. Pákay Zsoltnak az 1930-as években készített kéziratos feljegyzéseit.

3. A névanyag közzététele

Kötetünk adattár. A gyűjtő, az ellenőrző-közzétevő és a szerkesztő a nevek magyarázatára vonatkozó észrevételét nem közli, hanem többnyire az adatközlőknek — mint az adott település képviselőinek — véleményét továbbítja. Arra törekedtünk, hogy a neveket, névváltozataikkal együtt, minél teljesebben összegyűjtsük. A névanyagban többek között a zárt *ë*-t, a magánhangzók hosszúságát, rövidségét, valamint a hasonulás köznyelvitől eltérő eseteit kívántuk jelölni. A köznyelvi helyesírásban *ly*-nal írt hang értékét a valóságnak megfelelően *j* vagy *l* betűvel jelöltük. A mai nyelvérzék számára nem világos jelentésű szavakat fonetikusan írtuk le.

b) A Croquis névanyaga

Az első kataszteri felmérést megelőző vázlat a színes birtokvázlat mellékleteként levéltárban vagy a községi tanácson található. Területünkön ugyancsak hiányos e C-vel jelzett forrásanyag, s az időközben történt közigazgatási változások miatt egy részük ma már ott sem lelhető fel, ahol annak idején megtaláltuk őket. A C. keletkezésének évszáma legtöbb esetben nincs is feltüntetve.

c) A kataszteri térképek

A K_1-gyel jelzett és az 1850-es évek közepén készült első kataszteri térképek névanyagát — Somogy megyétől eltérően — elválasztottuk a croquis-k anyagától, nem utolsósorban ez utóbbiak hiányossága, valamint a lelőhely, sőt a névanyag különbözősége miatt. A K_1. nevek általunk történt kiírása megelőzte az OL mikrofilmezését. illetőleg vele részben egybeesett. Így a K_1. neveket nem kevesebb, mint nyolc intézményben gyűjtöttük össze, egy intézménynek számítva a községi tanácsokat is. A K_2-vel jelzett kataszteri térképeket területünkön az 1920-as években kezdték el készíteni, és az 1960-as években zárult le ez a folyamat. (Néhány balatonfelvidéki településről felújítást készítettek az 1960-as években.) E térképek névanyagát a Megyei Földhivatalban másoltuk le. Nemcsak az intézmény vezetőjének, Ballok Bertalannak, de az adattár dolgozóinak — Lelkes Józsefnének és Dely Lászlónénak — is külön köszönettel tartozunk azért a kötelességen túlmenő szíves segítségért, amelyet a K_1. és K_2. térképek névanyagának megszerzéséhez nyújtottak. A C., K_1., K_2. térképekkel kapcsolatosan elmondottak indokolják azt, hogy az eddigi gyakorlattól eltérően az egyes településeknél nem tüntettük fel e források lelőhelyét. Az OL mikrofilmezési akcióját is figyelembe véve helyesebbnek tartottuk, ha mellékletben közöljük e forrásanyagok lelőhelyét.

d) A Jankó-féle névanyag

Jankó János 1902-ben A Balaton-melléki lakosság néprajza című munkájában közzétette az e területen végzett földrajzinév-gyűjtését is. Kötetünkbe beépítettük mind a belterület, mind a külterület névanyagát. A C., K_1., K_2., valamint a J. nevek kigyűjtését Mészárosné Varga Mária végezte el.

e) Egyéb írásbeli névanyag

Megjegyezzük, hogy az ellenőrzés során felhasználtunk egyéb írásbeli forrásokat is emlékezetébresztő funkcióban. Így elsősorban a Magyarország régészeti topográfiája 1—3. kötetének ide vonatkozó adatait, Reöthy Ferenc A Balaton halászóhelyei, valamint Dr. Nagy Jenő Tapolca földrajzi nevei című munkáját és Dr. Pákay Zsoltnak az 1930-as években készített kéziratos feljegyzéseit.

3. A névanyag közzététele

Kötetünk adattár. A gyűjtő, az ellenőrző-közzétevő és a szerkesztő a nevek magyarázatára vonatkozó észrevételét nem közli, hanem többnyire az adatközlőknek — mint az adott település képviselőinek — véleményét továbbítja. Arra törekedtünk, hogy a neveket, névváltozataikkal együtt, minél teljesebben összegyűjtsük. A névanyagban többek között a zárt *ë*-t, a magánhangzók hosszúságát, rövidségét, valamint a hasonulás köznyelvitől eltérő eseteit kívántuk jelölni. A köznyelvi helyesírásban *ly*-nal írt hang értékét a valóságnak megfelelően *j* vagy *l* betűvel jelöltük. A mai nyelvérzék számára nem világos jelentésű szavakat fonetikusan írtuk le.

ÚTBAIGAZÍTÁS AZ ADATÁR HASZNÁLATÁHOZ

Adattárunk Veszprém megye tapolcai járásának földrajzi neveit tartalmazza. A közigazgatási beosztás a Magyarország helységnévtára 1973. évi kiadását követi. A gyűjtés kezdete és a feldolgozás befejezése közötti időben történt változásoknak megfelelően az említett Helységnévtár adataitól az alábbiakban tértünk el. Felvettük gyűjteményünkbe a tapolcai járáshoz csatolt Bazsi község anyagát, és kihagytuk gyűjteményünkből a keszthelyi járáshoz s így Zala megyéhez csatolt Mihályfa, Szalapa, Kisvásárhely községek névanyagát. (Az utóbbiak a készülő Zala megye földrajzi nevei pótkötetében fognak megjelenni.)

Az adattár tudományos célokra készült, tehát szűkszavú. Helykímélés végett a helytörténeti vonatkozásokat és más népi felvilágosításokat is csak egészen röviden adjuk meg.

Az első bekezdés a község népi nevét, hol, honnan, hová kérdésre felelő és *-i* melléknévképzős alakját közli. Itt adjuk meg a község területének és lakosságának számadatait, valamint a községek név- és területváltozásait. E bekezdésbe kerül a falu nevének eredetére vonatkozó népi magyarázat és a falucsúfoló is. Ha két vagy több falucsúfoló van, akkor közéjük □-et tettünk.

A második bekezdés nyújtja a belterület neveit, a harmadik pedig a külterületéit. A sorszám után következik a kérdéses terület, földrajzi pont népi neve (és változatai). A változatok közé kettőspontot tettünk. pl. *17*/104. *Hëgy ajja : Holpó-fődek.* A népi név, illetőleg változatai után szögletes zárójelben következik belterületen az utca, tér, köz, szög stb. hivatalos neve, külterületen pedig az ún. történeti név. Az utóbbihoz tartoznak a következők: az 1850-es évek elejéről származó croquis (C.), a kataszteri térképek (K_1., K_2.), a Pesty-féle adatok (P.), végül a Balaton melléki községekben Jankó gyűjtésének nevei (J.). A szögletes zárójelbe felvettük az 1973-as Helységnévtárban közölt lakott helyek adatait is Hnt. rövidítéssel jelölve.

Az egytagú népi névnél megadtuk a *hová* kérdésre felelő határozóragos alakot is.

Ha a hivatalos utcanév vagy az írásbeli nevek a népi névvel megegyeznek, csupán kis hangtani, főleg pedig helyesírási különbséget mutatnak, akkor e neveket nem írtuk ki, hanem az azonosságra utaló tilde (~) jelet alkalmaztuk, pl. *11*/485. *Kopasz-hëgy* [K_1. P. ~]. A szögletes zárójelben levő tilde jel [~] mindig a népi névre vonatkozik. Ha a népi névnek több morfológiai változata van, akkor a tildével való rövidítést nem alkalmaztuk.

Az ún. történeti névanyagban a térszínformára utaló második elemet (pl. *hegy, völgy, patak, szőlő* stb.) rövidítettük.

Ha a Pesty-névanyagban vagy egyéb történeti anyagban a térszínformára utaló második, harmadik elem hozzátartozik a névhez, akkor ezt rövidítve bár, kurzívan szedettük, pl. *11*/539. *[K_2. Városi e] = Városi erdő.* Ha azonban a földrajzi köznév nem tartozik a névhez, csak kategorizáló szó, akkor a rövidítés elé vesszőt tettünk, pl. *8*/143. [K_1. *Nemesi birtok,* sz].

A következő adat: „*19*/108. *Határ, -ra* [C. K_1. K_2. ~*ra d*, e, sz] Men, sző" tehát így olvasandó: a népi név *Határ*, a történeti nevek *Határra dűlő*, az utána vesszővel elválasztott és e-vel, sz-szel jelzett rövidítés azt jelenti, hogy a történeti névhez tartozó erdő, szántó kategorizáló szó a művelési ágra vonatkozik. A szögletes zárójel után következnek nagybetűvel a térszínformára utaló rövidítések, kisbetűvel pedig a művelési ágra vonatkozók. Ezután adjuk meg az adatközlők tárgyi közléseit, névmagyarázatait.

Az ellenőrzők többnyire azt is megállapították, hogy az ún. történeti nevek közül melyet ismernek és melyet nem az adatközlők. A negyedik bekezdésben tehát az adatközlők által nem ismert neveket közöljük. E szakasz végén jelezzük az írásbeli források keletkezésének időpontját.

A névgyűjtemény után megadjuk a gyűjtők és az adatközlők nevét.

A RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

I. A népi (szóbeli) neveket nem rövidítjük.

II. Rövidítések az írásbeli nevek közlésében:

1. Az írásbeli nevek forrásának rövidítése

C. = Az 1850-es években készült első kataszteri térkép vázlata (croquis)
K_1. = Az 1850-es években készült kataszteri térkép
K_2. = Az 1920-as évektől készült második kataszteri térkép
P. = Pesty Frigyes 1864. évi kéziratos helynévgyűjteménye
J. = Jankó János: A Balaton-melléki lakosság néprajza c. (1902) könyvből átvett anyag
Hiv. = A 'hivatalos név' rövidítése
Hnt. = Magyarország helységnévtára 1973.

2. Az írásbeli névanyagban szereplő kisbetűs rövidítések:

á = árok
cs = csatorna
csa = csapás
d = dűlő
e = erdő
gy = gyümölcsös
h = hegy
l = legelő
m = major
me = mező
p = parlag
pa = patak
pu = puszta
r = rét
sz = szántó
sző = szőlő
u = utca
vö = völgy

III. A szögletes zárójel után álló rövidítések

1. Tereptárgyak, terepészek rövidítései

B = bánya
Bg = barlang
Cs = csatorna
Csa = csapás
D = domb
Dh = dombhát
Do = domboldal
Ds = dombos
Dt = dombtető
É = épület
F = forrás
Fr = falurész
Fs = fennsík
G = gödör
Gs = gödrös
H = hegy
Ho = hegyoldal
Hor = horhos
Hr = határrész
Hs = hegyes
Ht = hegytető
Ke = kereszt
Lh = lakott hely
M = major
Men = meneteles, lejtős
Mf = mélyenfekvő
Mo = mocsár
O = oldal
Os = oldalas
Pu = puszta
S = sík
Sza = szakadék
Szas = szakadékos
Szi = szikla
Szo = szobor
Ta = tanya
Te = temető
Tel = telep
Tö = töltés
U = utca
Ur = utcarész
Úr = útrész
Vf = vízfolyás
Vfő = völgyfő
Vk = völgykatlan
Vm = vízmosás
Vö = völgy
Vr = városrész
Vt = víztároló

2. A művelési ágra utaló rövidítések

e = erdő
gy = gyümölcsös
k = kert
l = legelő
mlen = műveletlen
n = nádas
r = rét
sz = szántó
sző = szőlő

IV. Egyéb rövidítések

1. é. = éves
ha. = hektár
k. = körül
kh. = kataszteri hold

2. Fcs. = falucsúfoló
KT. = Községi Tanács
L. = a helység lakóinak száma az 1973-as Hnt. szerint
M. = mikrofilmen
MF. = Megyei Földhivatal, Veszprém
Nh. = néphagyomány
OFI. = Országos Földmérési Intézet
OL. = Országos Levéltár
T. = a település területe hektárban
VeML. = Veszprém megyei Levéltár
ZmL. = Zala megyei Levéltár

A TAPOLCAI JÁRÁS C., K_1. JELŰ ÍRÁSOS (ÚN. TÖRTÉNETI) ANYAGÁNAK LELŐHELYJEGYZÉKE

	C.	K_1. térkép	K_1. színes birtokvázlat
Badacsonytomaj	ZmL.		ZmL.
Badacsonytördemic	ZmL.	VemL/M.	ZmL.
Balatoncsicsó	VemL.	I. VemL/M.	II. ZmL.
Balatonederics		VemL/M.	
Balatonhenye	ZmL.		ZmL.
Balatonrendes		VemL/M.	
Balatonszepezd	ZmL.	VemL/M.	ZmL.
Bazsi	VemL.		VemL.
Dabronc		OFI.·	
Diszel		MF.	
Gógánfa		MF.	
Gyulakeszi		VemL/M.	ZmL.
Hegyesd		MF.	
Hegymagas		VemL/M.	ZmL.
Hetyefő		KT.	
Kapolcs		KT.	
Káptalantóti			ZmL.
Kékkút		OFI.	VemL.
Kisapáti		OFI.	
Kővágóörs		VemL/M.	
Köveskál		KT.	VemL.
Lesencefalu			ZmL.
Lesenceistvánd	ZmL.		ZmL.
Lesencetomaj	ZmL.		ZmL.
Megyer		OFI.	
Monostorapáti		OFI.	
Monoszló		OFI.	ZmL.
Mindszentkálla	VemL.	OFI.	ZmL.
Nemesgulács	ZmL.	VemL/M.	ZmL.
Nemesvita	ZmL.	VemL/M.	ZmL.
Óbudavár		VemL/M.	ZmL.
Raposka		MF.	
Révfülöp		Lásd Kővágóörsnél	
Rigács		OFI.	
Salföld	ZmL.		ZmL.
Sáska	KT.		KT.
Sümeg	KT.		KT.
Sümegprága		MF.	
Szentantalfa	VemL.	VemL/M.	
Szentbékkálla		OFI.	
Szentjakabfa	VemL.	OFI.	ZmL.
Szigliget		VemL/M.	ZmL.
Tagyon	ZmL.	VemL/M.	ZmL.
Taliándörögd	ZmL.	VemL/M.	ZmL.

Tapolca		VemL/M.	
Ukk		OFI.	
Vigántpetend		ML.	
Zalaerdőd			KT.
Zalagyömörő	—	—	—
Zalahaláp	ZmL.	OFI.	ZmL.
Zalameggyes		MF.	
Zánka		VemL/M.	ZmL.

A KÖZSÉGEK NEVE BETŰRENDBEN

Badacsonytomaj 51
Badacsonytördemic 49
Balatoncsicsó 19
Balatonederics 50
Balatonhenye 23
Balatonrendes 47
Balatonszepezd 36
Bazsi 17
Dabronc 7
Diszel 27
Gógánfa 8
Gyulakeszi 34
Hegyesd 21
Hegymagas 43
Hetyefő 5
Kapolcs 13
Káptalantóti 38
Kékkút 37
Kisapáti 41
Kővágóörs 40
Köveskál 30
Lesencefalu 42
Lesenceistvánd 33
Lesencetomaj 35
Megyer 3
Monostorapáti 20
Monoszló 26
Mindszentkálla 32
Nemesgulács 44
Nemesvita 48
Óbudavár 14
Raposka 39
Révfülöp 46
Rigács 2
Salföld 45
Sáska 18
Sümeg 11
Sümegprága 16
Szentantalfa 22
Szentbékkálla 28
Szentjakabfa 15
Szigliget 52
Tagyon 25
Taliándörögd 10
Tapolca 29
Ukk 6
Vigántpetend 12
Zalaerdőd 4
Zalagyömörő 9
Zalahaláp 24
Zalameggyes 1
Zánka 31

A KÖZSÉGEK NEVE SORSZÁM SZERINT

1. Zalameggyes
2. Rigács
3. Megyer
4. Zalaerdőd
5. Hetyefő
6. Ukk
7. Dabronc
8. Gógánfa
9. Zalagyömörő
10. Taliándörögd
11. Sümeg
12. Vigántpetend
13. Kapolcs
14. Óbudavár
15. Szentjakabfa
16. Sümegprága

17. Bazsi
18. Sáska
19. Balatoncsicsó
20. Monostorapáti
21. Hegyesd
22. Szentantalfa
23. Balatonhenye
24. Zalahaláp
25. Tagyon
26. Monoszló
27. Diszel
28. Szenbékkálla
29. Tapolca
30. Köveskál
31. Zánka
32. Mindszentkálla
33. Lesenceistvánd
34. Gyulakeszi
35. Lesencetomaj
36. Balatonszepezd
37. Kékkút
38. Káptalantóti
39. Raposka
40. Kővágóörs
41. Kisapáti
42. Lesencefalu
43. Hegymagas
44. Nemesgulács
45. Salföld
46. Révfülöp
47. Balatonrendes
48. Nemesvita
49. Badacsonytördemic
50. Balatonederics
51. Badacsonytomaj
52. Szigliget

A TAPOLCAI JÁRÁS FÖLDRAJZI KÖZNEVEINEK ÉRTELMEZÉSE

Összeállította: Mészárosné Varga Mária

A földrajzi köznevek értelmezése a tapolcai járás földrajzi neveit tartalmazó kötet alapján készült. Így azok a földrajzi köznevek kerültek be a szójegyzékbe, amelyek a gyűjteményben megtalálhatók. A szójegyzék anyagát úgy állítottuk össze, hogy a mutatóból kiírt földrajzi közneveket négy kutatóponton végigkérdeztük. Ezzel az volt a célunk, hogy feltárjuk az elterjedés mértékét. Kutatópontjaink egy-egy kisebb tájegységet képviselnek. Az alábbi településeket választottuk ki: 5. Hetyefő, 13. Kapolcs, 33. Lesenceistvánd, 38. Káptalantóti. A módszer és az anyagközlés lényegében Markó Imre Lehelnek a Somogy megye földrajzi nevei című kötetben megjelent szójegyzékét követi (Akadémiai Kiadó Bp. 1974., 35—42).

A szócikkek felépítése. A szoros betűrendbe szedett szójegyzék címszava a köznyelvi vagy köznyelviesített nyelvjárási alak. Ezt a kurzív betűvel szedett nyelvjárási alak(ok) követi(k), ha azonban ez az alak megegyezik a címszóval, akkor tildét alkalmazunk. A szócikk következő eleme annak a településnek a sorszáma, ahol az adat előfordul. Ha a szó általánosan használtnak mondható, akkor a kutatópontok számát nem tüntetjük fel. Amely szócikknél nincsenek számok, az annak a jele, hogy a szó mind a négy vizsgált faluban azonos alakban és jelentésben van meg. Ha az adat csak egy-egy település névanyagában fordul elő, akkor csak ennek a településnek a számát tüntetjük fel. A számok után adjuk meg a földrajzi köznév adott helyre vonatkozó jelentését. A köznyelvivel megegyező jelentést 'kny.' rövidítéssel jelöljük.

A címszavakban az alábbi írásjeleket és rövidítéseket használtuk:

az alakváltozatok közé vesszőt, a jelentésváltozatok közé pontosvesszőt tettünk;

a földrajzi köznevek jelentését jelentésjelbe tettük;

ha az adatközlők a földrajzi név jelentését nem ismerték, akkor a jelentés helyett nagy kötőjelet alkalmaztunk, és megadtuk a névre vonatkozó felszín és művelési ág adatait;

a *vagy* kötőszót v.-re, a *például*-t Pl.-re rövidítettük.

A nyelvjárási alakok hangjelölésében a gyűjteményben alkalmazott hangjelölési szabályokat követtük.

agyagbánya ~ 38 'kny.'

agyaggödör ~ 5, 33, 38 'olyan gödör, ahonnan a takarításhoz szükséges agyagot szedték'

agyaglyuk *agyaglik* 13 'ua., mint agyaggödör'

agyagos ~ 'kötött talajú föld'

agyagverem *agyagverëm* 13, 38 'ua., mint agyaggödör'

akácos *agácos* 5, 13, 33, *agácás* 38, *agácis* 5 'kny.'

akol *akó* 13 'az állatok istállója a legelőn'

alatti ~ 5, 33 'déli irányban fekvő' 13, 33, 38 'mélyebben fekvő' Pl. falu alatti.

alja *alla* 5, *ajja* 13, 33, 38 'valaminek a végében levő terület'; 13, 33, 38 'hegy lábánál levő sík terület' Pl. falu alja; hegy alja.

állás ~ 5 'a marhák delelőhelye'; 13, 33, 38 'bekerített terület, karám, a marhák pihenőhelye a legelőn'

allé *álé* 5, 38 'erdei út'; 5, 33 'gyümölcsfákkal szegélyezett út'

almás *ómás* 5, 13, 33, 38, *āmás* 13, 33, 38 'almafával beültetett terület, gyümölcsös'

alsó *āsó* 5 'déli irányban fekvő ⟨része a falunak vagy egy területnek⟩'; *āsó* 13, 38, *ósó* 33 'mélyebben fekvő ⟨része a falunak vagy egy területnek⟩'

alszeg *ószëg* 5, 33, *āszëg* 13, 38 'a falu déli része'

alul *allu* 5, *alú* 13, 33, 38 'valamitől délre v. valaminél mélyebbre levő helyen' Pl. vasúton alul.

apadás ~ 36, 40, 52 'olyan terület, amely a Balaton visszahúzódása után vált hasznosíthatóvá'

apadagos ~ 12 A név fennsíkon levő szántót, legelőt jelöl.

árapasztó ~ 44 'mesterséges árok, amelyben a patak felesleges vizét elvezetik'

árok ~ 5, 13, 38 'mesterséges vízelvezető mélyedés'; 33, 38 'vízmosás'

aszó ~ 15, 20 'völgy'; 38 'hegyoldalban levő vízmosások közötti lösz domb, amelyen az állatokat hajtották fel a legelőre'

átjáró ~ 5, 13, 33 'vasút és közút kereszteződése'; 38 'két legelőt összekötő út'

átó ~ 38 —

avas ~ 52 'a nádasnak olyan része, ahol nem vágták le az előző évi nádat'

bánya ~ 13, 33, 38 'kő, homok, sóder nagyüzemi kitermelőhelye'

bányagödör ~ 13, 33, 38 'elhagyott külszíni fejtés helye'

barackos *borockos* 'őszibarackkal beültetett terület, gyümölcsös'

barlang ~ 13, 33, 38 'kny.'

bástya ~ 'kőkerítés'

bejáró ~ 5, 13, 33 'egyéni tulajdonra bevezető kis út'

belső *bēső* 'a faluhoz v. valamihez közelebb levő ⟨terület, út, létesítmény⟩'

belsőség *bēsőség* 13, 33, 38 'a falu belterülete'

belső telek *bēső telek* 13, 33 'a falu belterületén levő, a házakhoz tartozó szántó'

berek *berëk* 'vizenyős, fás, bokros terület'

berekfás *berëkfás* 'olyan terület, ahol sok az égerfa'

berkenyés *berkënyés* 'olyan terület, amelyen sok berkenyebokor van'

bevágás ~ 33 'hosszú, keskeny rét az erdőben; 38 'a környezetétől eltérő művelési ág'

birkahálás ~ 5, 13, 33 'a juhok legelőn v. erdőben levő szálláshelye'

birkahodály *birkahodáj* 33, 38 'a juhok szálláshelye'

birkaúsztató *birkausztató* 5, 13, 33 'természetes v. mesterséges vízállás, ahol a juhokat nyírás előtt megfürdetik'

birtok ~ '10—20 kh-nál nem nagyobb egy személy tulajdonát képező földterület'

bodonkút *bodonkut* 5, 13 'cementgyűrűvel bélelt kút'. A fabélelést már nem ismerik, esetleg egyesek tudják, hogy ilyen is volt.

bodzás *borzás* 'olyan terület, amelyen sok bodza van'

bokros ~ 'kny.'

boncsos ~ 'olyan erdő, ahol a fákon sok borostyán van'

borhegy *borhëgy* 38 'szőlőhegy'

borjútilos *borgyutilos* 7 'olyan rét, amelyen borjút nem legeltethettek'

borkapu ~ 43 'a szőlőhegybe vezető út bejárata'

borókás ~ 'olyan terület, ahol sok a boróka'

bozótos ~ 'kny.'

börc ~ 13, 33, 38 'hegygerinc, hegytető' 17 'domb'

bugyberek *bugyberëk* 37 — A név mély

fekvésű, nádas, mocsaras területet jelöl.

bukkanó ~ 13, 33, 38 'belátást zavaró emelkedés az úton'; 'göröngyös útszakasz'

bükkös ~ 5, 33, 38, *bikkës* 13 'bükkfás erdő(rész)'

bürü ~ 33 'a ház előtti árokba lefektetett kútgyűrű'. Átjárónak használják.

cicogó ~ 39, 41, 44 'vizes, lápos terület'

cementhíd *cëmënthid* 33 'kny.'

csalit *csalitt* 33 'vadon nőtt fiatal erdő'; 38 'megműveletlen terület'

csalitos *csalittos* 13 'vadon nőtt erdő'

csapás ~ 'út, amelyen a marhát a legelőre hajtják'

csatorna ~ 33, 38 'mesterséges vízfolyás'

csemetekert *csemëtekert* 5, 13, 33 'erdei facsemetét nevelő kert'

csendár *csëndár* 38 'műveletlen szőlő v. elhagyott, gondozatlan terület'

cser ~ 'olyan terület, amely hajdan csererdő volt'

cseres *cserës* 'cserfás erdő(rész)'

cseresznyés *cserësnyés* 'cseresznyefával beültetett terület'

cseri ~ 'olyan terület, amely hajdan csererdő volt'

csicsókás ~ 38 'olyan terület, ahol egykor csicsókát termeltek, és az vadon még ma is megnő'

csihar ~ 5 'irtásföld'; 13, 33, 38 'elhagyott, műveletlen szőlő v. szántóterület'; 13 'fiatal, sűrű, bozótos erdő'

csikójárás ~ 38 'csikólegelő'

csikókerítés *csikókerittés* 21, 24, 34 'csikólegelő'

csikólegelő *csikólegellő* 52 'az a terület, ahol a csikókat legeltették'

csonkás ~ 5, 33 'olyan irtással nyert szántóterület, amelyben a fák tuskóját benne hagyták'

csorgó *csurgó* 38 'forrás'

csöpögő ~ 18, 19 'forrás'

csörgő ~ 33 'ér'; 13,35 — A név olyan területet jelöl, amelyen forrás van, v. ér folyik át rajta.

csúcs *csucs* 5, 13 'ék alakban végződő terület; 13, 33, 38 'hegycsúcs'

csuhus ~ 13, 33, 38, *csuhis* 5 'kákával beszőtt terület'

csúszka *csuszka* 13, 38 'olyan hegyoldal, amelyen fát v. követ eresztenek le'

csuszkaté ~ 11 — A név meredek oldalú széles völgyet jelöl, amelyben lejtős út van. 20 — A név hegyoldalban levő meredek lejtésű utat jelöl.

csuszkató ~ 29 —

delelő *déllő* 5, 13, 33, 38, *delellő* 13 'az a hely a legelőn, ahol a jószágokat délben pihentetni és itatni szokták'

derék *dërék:* 5, 13, 33 'a középső része valaminek' Pl. faluderék.

diófás ~ 35 'diófákkal szegélyezett ⟨út⟩'; 43 'diófával beültetett terület'

diós ~ 'olyan terület, amely diófával van beültetve'

disznóaszó ~ 38 'út, amelyen a disznókat hajtották a hegyoldalban levő legelőre'

disznócsapás ~ 19, 42 'út, amelyen a disznókat hajtották a legelőre'

disznódelelő *disznódélő* 19, *disznódéllő* 24, 34 'a disznócsorda déli pihenőhelye'

disznólegelő *disznólegellő* 5, 13, 38 'kny.'

disznópáskum *disznópáskom* 2, 9, 31 'disznólegelő'

dobogó ~ 5 'híd'; 13 'kiemelkedő rész hegyen, síkon'; 33 '(kopasz) domb'

domb ~ 'kny.'

dögkert ~ 16 'dögtemető'

dögkút *dögkut* 5, 13, 38 'az elhullott állatok elföldelésére ásott száraz kút'

dögtemető ~ 13, 33, 38 'kny.'

dűlő *düllő* 5, *dülő* 13, 33, 38 'úttal v. árokkal szegélyezett nagy földterület, határrész'

dűlőút *düllőut* 5, *dülőut* 13, 33, 38 'kny.'

égés ~ 29, 43, 48, 50 'olyan terület, amelynek a talajában a tőzeg égni szokott'

égeres *égërës* 13, 38 'égerfás terület'

egres *egrës* 21, 44 'égerfás terület'

elágazás ~ 13, 33 'útelágazás'

elágazó ~ 5, 38 'útelágazás'

eleje ~ 38 'valaminek az első, kezdeti szakasza' Pl. nád eleje; berek eleje.

ér ~ 13 'kny.'

erdő ~ 'kny.'

erdőszél ~ 5, 13, 33 'erdőhatár, ameddig az erdő tart'; 37 'az erdő melletti terület'

eregető *erëgető* 13 'hegyoldalban levő köves út'; 38 'az a hely, ahol a meddőt szállították le a bányából'

ereszkedő *ereszkëdő* 13, 33, 38 'meredek út, lejtő'

eresztvény ~ 25, *ereszvény* 19, 20, *eresztény* 50, *ereszény* 28 —

fahíd *fahid* 'kny.'

faiskola ~ 'kny.'

fakert ~ 18 'faiskola, csemetekert'

fakadékos ~ 'talajvizes, vizenyős ⟨terület⟩'

falu ~ 'a község belterülete v. annak egy része'

faluközpont ~ 'kny.'

faluvég ~ 'kny.'

farkasverem *farkasverëm* 18 'szakadékos, gödrös terület'

fás ~ 'vmilyen fával beültetett ⟨terület⟩'

fejtő ~ 5, 13, 38 'felszíni kőbánya, ahol egyéni módon és főleg egyéni célra történik a kőfejtés'

feletti *fölötti* 5 'valamitől északabbra levő'; 13, 33, 38 'valaminél magasabbra levő' Pl. Farkas-kút-feletti-dűlő; Végmál-feletti-erdő.

feljáró *főjáró* 'mesterséges út az állatok legelőre való hajtására'

felső *főső* 5 'valamitől északabbra levő'; 13, 33, 38 'valamitől magasabbra levő'

felsőváros *fősőváros* 11 'a település északi része'

felszeg *főszëg* 'a falu északi része'

félsziget ~ 31 'kny.'

felül *föllü* 5, *fölű* 13 'vmitől északabbra levő helyen'; *fölű* 33, 38 'vminél magasabban levő helyen'

feneketlen ~ 13, 33 'járhatatlan, posványos, talajvizes ⟨terület⟩'

fenyős ~ 5, 33, 38 'fenyves'

fenyves ~ 'kny.'

fesztung ~ 35 — A név falurészt jelöl.

fiatalos ~ 5,33 'fiatal, 5—10 éves erdő'

fok ~ 9 — A név sík területet jelöl.

folyó *foló* 5, *fojó* 13 'kny.'

folyópart *folópart* 5, *fojópart* 13, 33, 38 'kny.'

forduló ~ 28, *fordulló* 21 'útkanyar'

forgató ~ 40 — A név sík területű szántót és rétet jelöl.

forgó ~ 34 'örvény'

forgós ~ 27 A név sík szántóterületet jelöl.

forrás ~ 5, 13, *fórás* 13, 33 'kny.'

forráskút *forráskut* 30, *fóráskut* 27 'forrás'

föld *föd* 'a dűlőnél kisebb művelt földterület'

földsánc *fődsánc* 18 'mesterséges töltés'

földvevőgödör *fődvëvőgödör* 5 'olyan gödör, amelyből építkezéshez, takarításhoz vitték az agyagos földet'

föle ~ 5 'valami fölötti terület'; 13, 38 'valaminek a magasabb része' Pl. Meggyesi-erdő föle; Bükk föle.

förtés ~ 33 — A név erdős fennsíkot jelöl.

főút *főut* 'kny.'

főutca ~ 'kny.'

fürdő ~ 'vízfolyáson, tavon levő szabad fürdőhely'

füzes ~ 5, 33, *fizes* 13, 38 'kny.'

fűzfás *fűzfás* 5, 33, *fizfás* 13, 38 'olyan terület, melyen sok fűzfa van'

galagonyás *gelegënyés* 'galagonyabokrokkal benőtt terület'

gát ~ 33, 38 'vízfolyás, patak'

gátorja ~, *gátorgya, gádorja* 27 'a falu elején levő határrész'

gátveret ~ 29 — A név dombos legelőt jelöl.

gazos ~ 15 'a legelőnek az a része, ahol a csordás deleltetni szokott'

gerinc *gërinc* 5, 33 'hegygerinc'

gesztenyés *gesztënyés* '(szelíd) gesztenyefákkal beültetett kisebb terület'

gidina ~ 16, 20, 27, 34, 45, 51 — Falurésznév.

gilicés ~ 18 'olyan terület, ahol sok az iglicetüske'; 21 'olyan hely, ahová a gerlicék inni járnak'

göbecses *göbecsës* 5, 13 'olyan terület, ahol a sódernél nagyobb szemű kavicsok vannak a talajban'

gödör ~ 'kny.'

gödrös ~ 13 'kny.'

gugyor ~ 46, 47 'olyan völgykatlan, amely fekvésénél fogva napos, ezért jó szőlőtermő hely'; 47 'keskeny, mély völgy'

gulyaállás *gulaállás* 5 'a marhacsorda delelőhelye a legelőn'

gulyafeljáró *gulaföljáró* 18 'út, amelyen marhákat a hegyoldalban v. a fennsíkon levő legelőre hajtják'

gulyahálás *gulahálás* 11 'a marhák delelőhelye'

gulyajárás *gulajárás* 4 'marhalegelő'

gulyalegelő *gujalegellő* 8 'marhalegelő'

gyakorlókert ~ 40, 46 'olyan konyha- v

csemetekert, amely iskolások mezőgazdasági ismereteinek megszerzését szolgálja'

gyalogút *gyalogut* 'kny.'

gyékényes *gyékényës* 5, 33, 38 'gyékényt termő hely'

gyep *gyöp* 5, 33, 38 'olyan kis füves terület, amelyet nem kaszálnak'

gyepű *gyepü* 5, 13, 33, 38 'tüskés ágakból készített kerítés'; 33, 38 'élősövény a ház, a szőlő v. a szántó körül'

gyertyános *gyërtyános* 'gyertyánfából álló erdő(rész)'

gyökeres ~ 5 'olyan szántóterület, amelyet erdő irtásával nyertek'

gyümölcsös *gyümőcsös* 'kny.'

gyümölcsöskert *gyümőcsöskert* 'kny.'

gyűr *gyür* 22, 27, 34 — A 27. sz. településen előforduló név dombot jelöl, amelyen avarkori földvár nyomait tárták fel. A XVIII. században még önálló település volt itt.

hálás ~ 5, 33 'pásztorok éjjeli menedékhelye'; 5, 13, 33 'csorda v. nyáj pihenőhelye a legelőn'

halastó ~ 13, 33, 38 'kny.'

halom ~ 5, 13 'mesterséges földhányás'; 38 'domb'

halyagos *halagos* 27, 42 'olyan terület, ahol sok halyagfa [?] van'

hangyálos ~ 22, 48, 51 'olyan terület, ahol sok hangyaboly van'

hangyás ~ 22, 26 'olyan terület, ahol sok hangyaboly van'

haraszt ~ 13, 33, 38 'kopár, terméketlen, mészköves terület, amely csak birkalegelőnek alkalmas'

harasztos ~ 38 'mészköves birkalegelő'

hársas ~ 29 'olyan terület, amelyen sok hársfa van'

hársfás ~ 11, 24, 25 'olyan terület, amelyen sok hársfa van'

hasadék ~ 13 'hegyben levő árok'; 13, 33 'erdőben levő kitisztított terület v. lénia'

hát ~ 38 'dombtető'

határ ~ 5, 13, 33, 38 'a falu külterülete'; 13, 38 'az a földterület, amely a szomszédos község mellett fekszik'

határárok ~ 'birtokokat, községeket elválasztó (vizes) árok'

határgát ~ 48, 50, 52 'olyan vízfolyás, amely községeket választ el egymástól'

határsánc ~ 33, 34, 51 'olyan vízfolyás, amely községeket választ el egymástól'

határséd ~ 35, 42, 48 'olyan vízfolyás, amely községeket választ el egymástól'

határút *határut* 'községeket v. birtokokat elválasztó út'

hátulja *hátujja* 24 'a túlsó oldala' Pl. hegy hátulja.

hegy *hëgy* 5, 13, 33, 38 'szőlővel beültetett terület'; 13, 38 'dombnál magasabb természetes kiemelkedés'

hegykapu *hëgykapu* 5 'a szőlőhegy kerítésén levő bejárat'; 13, 33 'a szőlőhegybe vezető út előtti kapu'; 38 'a szőlőhegyi út kezdete'

hegytető *hëgytető* 5 'a szőlőhegy legfelső része'; 13, 33, 38 'a hegy legmagasabb része'

hegymög *hëgymög* 'a szőlőhegyen túli földterület'

hegyoldal *hëgyódal* 'kny.'

hegytelek *hëgytelek* 48 'olyan telek, amely a szőlőhegyben van'

hegyút *hëgyut* 5, 33 'a szőlőhegybe vezető út'; 33, 38 'a szőlőhegyben levő út'; 13 'a hegyen átvezető út'

hehülés ~ 47 — A terület halászati vonóhely volt.

híd *hid* 'kny.'

hodály *hodáj* 13, 38 'juhakol'

homok ~ 'olyan gyenge minőségű termőföld, amelynek talaja homokos'

homokbánya ~ 13, 33, 38 'kny.'

homokgödör ~ 'kny.'

homokos ~ 5 'olyan terület, amelynek talaja homokos'

homokosgödör ~ 5 'homokgödör'

honcsékos ~ 5 'olyan rétterület, amelynek felszínét kis dombocskák teszik egyenetlenné'; *honcsokos* 28 'vakondtúrásos terület'

horgos ~ 5, 33 'vízmosás, mély út'

horhos ~ 13, 33, 38 'vízmosás, mély út'

horog ~ 26 'vízmosás'

hupoga ~ 38, *hopoga* 13, 38 'olyan mállادékos talaj, amely andezit és riolit tufa bomlásából keletkezett'; *hupoga* 27 'hepehupás terület'

ingovány ~ 33, 38 'kny.'

irtás ~ 5, 13 'olyan szántóterület, amelyet az erdő kiirtásával nyertek'

iskolakert ~ 13, 33 'faiskola'

itató ~ 'olyan mesterséges v. természetes, állandóan vizet adó hely, ahol az állatokat itatják'

járás ~ 5, 13 'legelő'

juhakol *juakó* 28 'kny.'

juharfás ~ 33, 38 'olyan terület, amelyen sok juharfa van'

juharos *iharos* 5, 13, 33 'olyan terület, amelyen sok juharfa van'

juhhodály *juhodáj* 24 'juhakol'

kagyóvás ~ 38 'olyan terület, amelyen sok a meztelencsiga'

kákányos ~ 18 'olyan hely, ahol sok káka terem'

kanális ~ 33, 38 'mesterséges vízelvezető árok'

kanyar ~ 'kny.'

kapaszkodó ~ 5, 13, 33 'az emelkedő szakasza'; 38 'hegyi v. erdei út meredekebb szakasza'

káposztás *kábosztás* 'konyhakert'

káposztáskert *kábosztáskert* 'konyhakert'

kaptató ~ 10 'meredek útszakasz'

kapu ~ 5, 38 'hegykapu'; 36, 40 'út kezdete'; 13, 33 'út'; 18, 22, 33 'szőlőterület'

karám ~ 13, 38 'az állatok legelőn levő fedetlen pihenőhelye, amelyet fából készítenek'

karámos ~ 15 'olyan terület, amelyen karám van'

kaszáló *kaszálló* 'kny.'

kátyús *kátyus* 38 'olyan ⟨út⟩, amelyen vizenyős mélyedések, gödrök vannak'; *kátyós* 5, 13, 33, 38 'vizenyős, süppedős ⟨hely⟩'

kavicsbánya ~ 33, 38 'kny.'

kavicsos ~ 5, 33, 38 'olyan rossz minőségű terület, amelynek talajában gyöngykavics van'

kavicsosgödör ~ 5 'kny.'

kenderáztató *kendëráztató* 13, 33, 38 'kny.'

kenderes *kendërës* 5, 13, 38 'kendert termő hely'

kenderföld *kendërfőd* 'kny.'

kendertelek *kendërtelek* 20 'kenderföld'

kerekerdő ~, *kerékerdő* 5, 13 'kicsi, kerek alakú erdő'

keresztföldek *kërësztfődek* 18 'olyan szántóföld, amelyet a mellette levő dűlőhöz viszonyítva merőlegesen, keresztben szántanak'

kerítvény *kerítvény* 15 'élősövénnyel bekerített terület'

kert ~ 'a házak végében levő konyhakert'

kert alja *kert alla* 5, *kert ajja* 13, 33, 38 'a konyhakertek mögötti szántó, amely gyakran a belterületen van'

kertészet ~ 'kny.'

kertészkert ~ 'kny.'

kerülő ~ 5, 7 'olyan földterület, amelyen az út v. vízfolyás nem megy át, hanem határa mentén megkerüli'

kifolyó *kifoló* 5, 13 'olyan forrás, amelynek vizét csőbe vezetik, s ezen folyik ki a víz'

kifolyókút *kifolókut* 5, *kifojókut* 13 'olyan forrás, amelynek vizét csőbe vezetik, és azon folyik ki a víz'

kígyós ~ 18, 21, 35, *kigyós* 17 'olyan hely, ahol kígyók élnek, v. hajdan éltek'

kikötő ~ 31, 46, 51, 52 'kny.'

kosállás ~ 21, 27, 32 'olyan hely a legelőn, ahol a juhok pihenőhelye volt'

koshálás ~ 21, 27 'olyan hely a legelőn, ahol a juhok pihenőhelye volt'

koszosalmás ~ 5, 33 'olyan gyümölcsös, amelyben bőralma van ültetve'

kotyor ~ 38 'belterületen: elzárt, eldugott hely, köz, zsákutca; külterületen: völgykatlan v. olyan erdővel körülzárt, védett terület, amely termelésre alkalmas'

kőbánya *kübánya* 13, 33, 38 'kny.'

kőcsorduló *kücsordulló* 27 'kimerült kőbánya meddője'

kőfal *küfal* 33, 51 'a bányában a kő lerobbantása után megmaradó meredek fal'

kőfejtő *küfejtő* 13, 33, 38 'kny.'

kőhát *kühát* 38 'olyan terület, ahol kőtömbök vannak a talajban, ezért nehezen művelhető, főleg birkalegelő'

kőkapu *kükapu* 43, 51 'meredek sziklafal között vezető út'

kőhíd *kühid* 'kny.'

kökényes *kökényës* 'olyan hely, ahol sok kökénybokor van'

kölesföld *kölesfőd* 'kny.'

köleshely *köleshel* 5 'kölesföld'

kőomlás *küomlás* 13, 38 'kny.'

kő orra *kü óra* 33, 35 'a hegyoldal hirtelen kiugró fátlan része'

kőpad *küpad* 38 'ua., mint konat'

kőrises *kűrisës* 'kny.'

körtefás ~ 38 'kny.'

körtés ~ 'olyan gyümölcsös, amelyben körtét termelnek'

körtvélyes *körtvéjës* 33, 38, *körtéjës* 13, *körtélës* 13, 33, 38 'olyan szántó, szőlő vagy erdőterület, amely régebben (vad-) körtés volt'

körút *körut* 33,51 'egy területet körbe vevő út'

kőszikla *küszikla* 13, 38 'magányosan álló, kopasz hegyrész'

kőtenger *kütengër* 11, 40, 45 'kny.'

kövecses *kövecsës* 5, *küecsés* 38 'olyan terület, amelynek a talaja kavicsos és kavicsbánya van benne'

köves *kües* 5, *küjes* 13, 33, 38 'kny.'

köz ~ 'utcákat összekötő rövid, szűk közlekedőhely'; 'két dolog v. terület közötti hely'

közke 5 'kicsike köz'

közkút *közkut* 5, 33, 38 'kny.'

közös kút *közös kut* 'közkút'

község ~ 'a falu belterülete'

kőzsák *küzsák* 24, 29 'zsák formájú sziklaképződmény'

kráter *krátër* 28, 30, 51 'nagy mélyedés, víznyelő'

kunyhó *gunyhó* 'az állatok őrzőinek menedékhelye a legelőn'

kupa ~ 5, 13, 33, 38 'kis mélyedés a felszínen'; 13, 33 'völgy'

kút *kut* 'ásott kút'; 'forrás'

kútfej *kutfej* 1 'forrás'

kútfő *kutfő* 32 'forrás'

kutyaszorító *kutyaszòrittó* 5, 13, 33, 38 'zsákutca'; 38 'szűk utca'

külső *kűső* 'a falutól v. valamitől távolabb levő ⟨terület, út, létesítmény⟩'

kültelek ~ 5, 13, 33, 38 'a falu külterülete'; 38 'mezőgazdaságilag művelt terület'

lap ~ 5, 13, 33 'mélyebben fekvő, hidegebb terület'; 38 'sík terület'

láp ~ 13, 33, 38 'mély fekvésű, vizenyős, zsombékos terület'

lappancs ~ 30 — A név dombos, bokros erdőt, szántót jelöl.

latonya ~ 18 'nádas mocsár'

legelő ~ 5,33, *legellő* 5, 13, 33, 38 'kny.'

lejáró *lëjáró* 13, 33, 38 'valahová levezető út'

lencseföld *lëncsefőd* 19 'olyan terület, amelyen lencsét termeltek'

lénia ~ 5,33, *lìnia* 13, *linea* 38 'erdei út'

levendulás *lëvëndulás* 18 'levendulával beültetett terület'

libadelelő *libadélő* 19 'az a hely, ahol a legelőn a libákat deleltetik'

libalegelő *libalegellő* 32, *zsibalegellő* 33, 38 'kny.'

liget ~ 13, 38 'kny.'

lóélés ~ 33 — A név sík szántóterületet jelöl, amelyen rendszeresen lóherét termeltek'

lódöglesztő ~ 10 'meredek útszakasz'

lófingató ~ 38 'meredek útszakasz v. domb'

lóúsztató *lóusztató* 9 'olyan tó, amelyben a lovakat fürdették, úsztatták'

lucernás *lucërnás* 'kny.'

lucos ~ 'lucfenyővel beültetett terület'

lúdgége *ludgége* 38 'egymás fölött átfolyó két vízfolyás zsilipje'

lúdtilos *ludtilos* 52 'olyan rét, amelyen a libákat tilos volt legeltetni'

lyuk *luk* 13, *lik* 33, 38 'hegytetőn, hegyoldalban barlangszerű mélyedés'

magyal ~ 13, 33, *magyó* 33 'olyan terület, amelyen molyhos tölgy erdő(rész) van'

magyalka ~, *magyóka* 25, 31 'olyan terület, amelyen sok molyhos tölgy volt'

major ~ 'mezőgazdasági üzem falun kívüli épülete, esetleg lakott hely is'

makadámút *makadámut* 'kny.'

mál ~ 30, 36 — A név dombos területet, déli hegyoldalt jelöl.

malom ~ 'kny.'

malomárok ~ 'kny.'

malomgát ~ 29, 52 'vízfolyás, amelyen vízimalom működött'

mandulás ~ 13, 33, 38, *mondulás* 5, 38 'mandulafákkal beültetett terület'

manyóka ~ 31 'olyan terület, amelyen sok molyhos tölgy volt'

marhaaszó ~ 38 'út, amelyen a marhákat felhajtották a hegyoldalba legelni'

marhaszállás ~ 8 'a marhák nyári szálláshelye'

marhaúsztató *marhausztató* 31, 36 'a Balaton-partnak az a része, ahol a marhákat itatták és fürdették'

meddő ~ 13, 33, 38 'a nagyüzemi kitermelés alatt álló bánya használhatatlan terméke'

meddőhányó ~ 13, 33, 38 'kny.'

meder *medër* 13, 33, 38 'kny.'

meg *mög* 5, 33, 38 'valami mögött levő rész, valaminek a hátulja' Pl. hegymög.

megye *mëgye* 'egyéni birtokokat elválasztó keskeny füves terület, szőlőben elhagyott félsor'

megyeárok *mëgyeárok* 'olyan árok, amely a községek v. nagybirtokok között a határt jelöli'

megyefű *mëgyefü* 9 'a falu belterületének és külterületének határát jelölő füves terület'

meggyes *mëggyes* 7 'meggyfával szegélyezett dűlő'

melegoldal *melegódal* 42, 50 'a hegynek a napos oldala'

mellék ~ 'valami mellett hosszan elnyúló terület'

mélyárok *mélárok, méllárok* 13, 33, *méjjárok* 38 'hegyoldalban levő vízmosta árok, amelyben út van'

mélyút *mélut* 13, *méllut* 33, *méjjut* 38 'kny.'

mente ~ 5, 13, 38 'valami mellett hosszan elnyúló terület'

mérés ~ 8 'olyan terület, amelyet kiparcelláztak'

mészégető ~ 13, 33, 38 'mészégető kemence'

mészkemence *mészkemënce* 13, 33 'mészégető kemence'

mészkőbánya ~ 33, 38 'olyan kőbánya, ahol nagyüzemileg folyik a termelés'

mészkőfejtő *mészküfejtő* 13, 33, 38 'olyan kőbánya, ahol kézi erővel, egyéni célra termelnek ki követ'

mező ~ 33, *mezző* 13 'a falu határában levő szántóterület'; *mező* 38, *mezző* 5, 38 'a határt képező földterület az erdő és szőlő kivételével'

mise út *mise ut* 5, 33 'toronyirányú ösvény, amelyen misére jártak a szomszéd faluba'

mocsár ~ 'kny.'

mocsaras ~ 5, 13, 33, 38 'olyan ⟨hely⟩, ahol mocsár van'; 13, 38 'kötött, agyagos talajú ⟨föld⟩, amely esőzések után felszínén megtartja a vizet'

mocsolya *mocsola* 5, *mocsolla* 33, *mocsojja* 13 'kenderáztató'

mogyorós *magyarós* 'olyan hely, ahol sok mogyoróbokor van'

móna ~ 11 — A név sík területet jelöl, melyen hajdan malom volt.

mosó ~ 13 'forrásnál levő fedett hely, ahol nagy köveken mosták a ruhát'; 33, 38 'vízfolyáson az a hely, ahol nagy köveken mosták a ruhát'

murvagödör ~ 13, 33 'olyan gödör, ahonnan az apró, darabos mészkövet, az útépítéshez használt murvát nyerik'

murvabánya ~ 13, 33 'nagyobb területű, művelés alatt álló murvalelőhely'; 5 'sóderbánya'

murvás ~ 5, 38 'kavicsos talaj'; 13, 33 'köves talaj'

murvásgödör ~ 18, 20 'olyan gödör, amelyből apró fehér mészkövet bányásznak'

murvás út *murvás ut* 18 'murvával felszórt út'

műút *müut* 'kny.'

nádas ~ 'kny.'

nádlás ~ 47 'ingoványos nádas'

nyak ~ 11 'olyan mély lejtős árok, amely a síkra érve kiszélesedik'

nyárfás ~ 5, 13, 33 'kny.'

nyáros ~ 5, 38 'nyárfás'

nyelőke ~ 13, 33 'olyan terület v. üreg, amely a hegyből lefolyó vizet elnyeli'

nyerges *nyergës* 13 'olyan hegy, amelyben két csúcs között nyereg alakú hajlás van'

nyiladék ~ 5, 38 'erdei út'; 13, 33 'erdőátvágás'

nyilas ~ 5, 13 A név sík szántóterületet jelöl.

nyílás *nyilás* 13, 33 'erdőátvágás'; 38 'erdei út'

nyíres *nyirës* 'kny.'

nyírfás *nyirfás* 5 'nyíres'

oldal *ódal* 5, 13 'menetelés terület'; 33 'hegy közepe'; 38 'meredek hegyoldal'

oldalas *ódalas* 5 'nagy kiterjedésű meneteles terület'; 38 'olyan földterület, amelynek felszíne két irányba lejtős'

orr ~ 13, 38 'a hegy kiugró része'

országút *országut* 'kny.'

öböl ~ 50, 52 'kny.'

ősborókás ~ 11 'olyan terület, amelynek természetes növénytakarója a boróka'

őserdő ~ 12 'nagyon régi (600 éves) szálerdő'

ősláp ~ 29 'olyan terület, amely a hajdan itt levő lápból maradt vissza'

összefolyás *összefolás* 13, 38 'vízfolyások találkozása'

övárok ~ 38 'erdők melletti mesterséges árok, amely az esőzések alkalmából az erdőből lezúduló vizet elvezeti'

övcsatorna ~ 38 'övárok'

palánkos ~ 29, 48, 50 — A 29., 48. település nevei dombos területet jelölnek, az 50. vízfolyás.

pallathíd *pallathid* 27, *palathid* 34, 39 — A név boltíves kőhídat jelöl.

park ~ 'kny.'

parlag *parrag* 5, 33, *pärag* 13, 38 'kny.'

pást ~ 48 — A név lápos, vizes rétet jelöl.

part ~ 5, 33, 38 'kny.'; 13, 38 'egyenes, meredek oldal'

páskum *páskom* 5, 38 'legelő'

patak ~ 'kny.'

pereszteges *peresztëgës, pereszmëgës* 14 'olyan terület, amelynek talaja terméketlen, márgás'

pisztrángos ~ 24 'olyan haltelep, amelyen pisztrángot tenyésztenek'

placc ~ 13, 33 'kis egyenes hely, terecske'

pocséta ~ 'eső utáni időleges vízállás'

porfogó ~ 33 'akácos erdő a homokos terület mellett'

poros ~ 28, 41 'homokos terület'

postaút *postaut* 'fő útvonal, kövesút'

pozdomális ~ 5, 'a házhely és a hozzá tartozó kert'; 13, 38 'a szélső házak körüli legelső dűlő'

puszta ~ 'tanya, major'

pótlék ~ 33, 42 'földterület, amellyel a felosztás hiányát pótolták'

rekesz *rëkesz* 38 'olyan terület, amelyet sövénnyel v. árokkal vettek körül'

rekettyés *rekëttyés* 5, 13 'olyan terület, amelyen sok a rekettyebokor'

remész ~ 5 'kis sűrű erdőrész a szántóföldön, amely vadvédelemre szolgál'; *remic* 33 38 'elhanyagolt bokros hely'

rét ~ 'kny.'

rétföld *rétfőd* 15, 34 — A név olyan szántót jelöl, amely régebben rét volt.

rév *ré* 46, 50, 51, 52 'a komp kikötőhelye a Balatonon'

révhely *réhë* 52 'kikötőhely'

saj ~, *sa, sal* 27 — A névvel jelölt terület legelő és nádas, mocsaras rész.

sánc ~ 13, 33, 38 'mesterséges vízelvezető árok'; 33, 38 'vízfolyás'

sárállás ~ 11, 36, 'vízállás, pocsolya'

sarok 5, 13, 33, 38 'két utca találkozásánál levő szöglet'; 5, 13, 38 'szögletre, ék alakra végződő földdarab'

sásos ~ 5, 13, *sássos* 33, 38, *sásas* 38 'olyan vizes hely, amelyen sás nő'

séd ~ 13, 33, 38 'vízfolyás, patak'

sétány ~ 51 'kny.'

sík *sik* 'egyenes, sima terület'

sikálógödör *sikállógödör* 13, 33, 38 'gödör, amelyből a szobák takarításához hordták az agyagot'

sikálós ~ 18, 19 'az a terület, ahonnan a sikáláshoz szükséges agyagot hozták'

sikálósgödör ~ 5 'ua., mint sikálógödör'

sóderbánya *sódërbánya* 13, 33, 38 'kny.'

somos ~ 13, 33, 38 'olyan terület, ahol sok sombokor van'

sor ~ 33, 38 'utca, v. az utca egyik oldalának házai'

sorompós ~ 'olyan ⟨hely⟩, amit sorompóval zárnak el'

sós ~ 'olyan ⟨terület⟩, amelynek talaja sós és terméketlen'

sűrű *sürü* 'fiatal, bozótos, még műveletlen erdő'

szakadék ~ 13, 33, 38 'vízmosásos mély árok'; 33, 38 'leszakadt part'

szálas *szállas* 5, 13, 33 'ua., mint szálerdő'

szálas erdő *szállas erdő* 33 'ua., mint szálerdő'

szálerdő ~ 13, 38 'olyan kitisztított, gondozott erdő, amelyben 15—20 éves fák vannak'

szállás ~ 'olyan építmény, amely a legelőn az állatok éjszakai pihenőhelyéül szolgál'

szántó ~ 'szántóföld'

szántóföld *szántófőd* 'kny.'

szedres *szëdrës* 13, 33 'olyan terület, amely eperfával van beültetve'

szeg *szëg* 'falurész, v. a határ egy része'

szegma *szëgma* 33 — A név hegyes erdőterületet jelöl.

szekérút *szekérut* 'kny.'

szél ~ 5, 13, 33 'valaminek a széle, határa'; 38 'valamin túl, valami mellett levő föld'

szénégető ~ 13, 33, 38 'faszén égetésére használatos hely'

szer *szër* 'falurész'

szérű *szürü* 'kny.'

szérűskert *szürüskert* 'kny.'

sziget ~ 5 'mély fekvésű területből ki-

emelkedő magasabb rész'

szikla ~ 13, 38 'kopasz, kiemelkedő része a hegynek'

szilfás *szijfás* 5, 33, *szifás* 13, 38 'olyan terület, amelyen sok szilfa van'

szilos ~, *szilas* 13, 33 'olyan terület, ahol sok szilfa van'

szilvás *szivás* 'szilvafával beültetett terület, gyümölcsös'

szirt ~ 43 'kny.'

szittyócser ~ 29, 33 'lápos, vadon nőtt fiatal bozótos erdő'

szőlő *szöllő* 'szőlővel beültetett terület'

szőlőhegy *szöllőhëgy* 'szőlővel beültetett terület'

tábla ~ 5 'dűlőnél nagyobb, összefüggő földterület'; 13, 33, 38 'dűlőnél kisebb, azonos művelési ágú földterület'

tag ~ 'a dűlőn belüli, annál kisebb földterület'

tagút *tagut* 'dűlőút'

taligaút *taligaut* 5, 13, 33 'dűlőút'; 38 'szűk erdei és hegyi út'

tanya ~ 13 'a külterületen levő lakóhely'; 33, 38 'major, puszta'

téglaégető ~ 13 'az a hely, ahol téglát égettek'

téglaház ~ 13, 33, 38 'olyan téglaégető hely, ahol a téglásoknak lakása is volt'

téglás ~ 7, 49 'olyan terület, amelynek földje agyagos, és téglavető volt a területén'

téglaszín *téglaszin, téglaszén* 5, 33 'olyan terület, ahonnan a téglaégetéshez az agyagot nyerték, és ahol a téglát égették'

téglavető ~ 33, 38 'olyan terület, ahonnan a téglakészítéshez az agyagot nyerték, és ahol a téglát égették'

tanárkapu ~ 40 — A név utcát jelöl.

tanárok ~ 48 — A név falurészt jelöl.

tehéndelelő *tehéndéllő* 18 'a marhák déli pihenőhelye'

tehénlegelő *tehénlegellő* 21 'olyan legelő, amelyen marhákat legeltettek'

telek ~ 5 'házhely, belterületi kert'; 13, 33, 38 'házhely'; 38 'üdülőtelek'

temető ~ 'kny.'

tér ~ 'kny.'

tető ~ 13, 33, 38 'hegytető, a hegy legfelső része'

tilos ~ 5 'olyan terület, melyen valamely állatfajta legeltetését nem engedik meg'

tó ~ 'kny.'

tócsa ~ 33, 38 'eső utáni időleges vízállás'

tocsogó ~ 51 'vizenyős terület'

tóhely *tóhel* 5, 13, *tóhë* 25, 48 'olyan terület, amely hajdan tó volt, de lecsapolták'; *tóhë* 25 'olyan gidres-gödrös szántóterület, amelyen esőzések alkalmából megáll a víz'

tomporcser ~ 11 'olyan erdő, amely tomporcserfából áll'

torok ~ 15, 50 'kiszélesedő, víznyelő lyuk a mészköves talajban'; 47 'vízfolyás torkolata'; 45 —

tölgyes ~ 33, 38, *tölös* 5, 13 'kny.'

tölgyfás *tőfás* 33, 38 'tölgyes'

töltés *tőttés* 5, 13, *tőtés* 33, 38 'a terep felszínéből kiemelkedő mesterséges földsáv'

túlsó *túsó* 'vmitől távolabb, messzebb levő'

tusakos ~ 33, *tuskós* 5 'olyan irtott terület, melyben a fa tuskóját benne hagyják'

tüskés ~ 5, 33 'olyan terület, ahol sok a kökény- és a galagonyabokor'; 13, 33, 38 'olyan szántóterület, amelyben sok az iglice'

tűzköves *tüzkües* 13 'olyan terület, ahol a kovakő a felszínen található'

udvar ~ 'kny.'

ugrató ~ 13 'olyan rossz átjáró az úton, amely megdobja a rajta áthaladó kocsit'

újma *ujma* 22, 26 — A név dombos szőlőterületet jelöl.

ísztató *usztató* 'természetes vízállás, melyben az állatokat ísztatják, fürdetik'

út *ut* 'kny.'

utca ~ 'kny.'

vadalmás ~ 17, 48 'olyan terület, ahol sok volt a vadalmafa'

vadföld *vadfőd* 5 'erdőben levő szántóterület, amelyen a vadaknak termelnek eleséget'; 13 'terméketlen földterület'

vadlegelő ~ 5, 38 'erdőben levő olyan rét, amely a vadak táplálását szolgálja'; 13 'értéketlen füvet termő rét'

vadparlag *vadparrag* 24 'olyan parlagon hagyott földterület, amelyen a vadak elszaporodtak'

vadrózsás ~ 48 'olyan terület, ahol sok a vadrózsabokor'

vadrét ~ 5, 33 'vadak táplálását szolgáló rét'; 13 'rossz minőségű takarmányt termő rét'

vadtelek ~ 30 'olyan vadszőlővel beülte-

tett terület, amelyet oltványalapnak használnak fel'

vadvíz *vadviz* 5, 13 'erdőben levő hasznavehetetlen vízállás'

vágás ~ 5 'fiatal erdő, amelyet a kiirtott erdő helyére ültettek'; 13, 33 'fiatalon tarlóra vágott erdőterület'

vágó ~ 'szőlőben egy megművelendő terület egysége'

vásárállás ~ 13, 38 'állatvásártér'

vásártér ~ 5, 13, 33 'kny.'

vashíd *vashid* 'kny.'

vaskapu ~ 13, 33 'hegyszoros'

véderdő ~ 13 'tarlóra vágott erdő, amelyben nem legeltetnek, hogy új erdő nőjön az ültetett csemetéből'; 33 'öreg erdő, amelyben a szél nem tud fújni'

végmál ~, *végma* 36 — A név egy hegy végét, déli oldalát jelöli.

verem *verëm* 13, 38 'gödör, jégverem'

víz *viz* 13, 33, 38 'vízfolyás, patak'

vízállás *vizállás* 11 'tó'

vízárok *vizárok* 13, 33, 38 'vízelvezető árok, amelyben mindig van víz'

vizesárok ~ 5 'ua., mint vízárok'

vízfogó *vizfogó* 33, 38 'a szőlőben levő olyan töltés vagy gödör, amely a víz folyását felfogja, s így nem viszi le a szőlőről a földet'

vízgyűjtő *vizgyüjtő* 13, 33, 38 'olyan gödör, amelyben permetezéshez gyűjtötték az esővizet'; 38 'víztároló medence'

vízpart *vizpart* 13, 33, 38 'kny.'

vízterülő *vizterüllő* 18, 21 'domboldalban levő erdős, vízmosásos terület, mely a hegyből levezeti a vizet'

völgy *vőgy* 13, 33, 38 'kny.'

zúgó *zuggó* 13, 33, 38 'vízimalom zsilipes csatornája'

zsibagyep *zsibagyöp* 5, 13 'libalegelő'

zsombékos ~ 33, 38 'olyan vizenyős terület, amelyben vízinövények gyökérmaradványa van'